

ÜRDÜN ÜNİVERSİTELERİNDE HADİS ALANINDA YAPILAN TEZLER

Fikret Karapınar*

Bilimsel çalışma yapanlar için yurt içinde alanlarıyla ilgili araştırmalar kadar yurt dışındaki çalışmalar da büyük önem arz etmektedir. Yurt dışında yapılmış olan bu çalışmalardan çoğu zaman haberdar olmak pek mümkün olamamaktadır. Bu eksiklik nedeniyle bırakın ülkelerarası haberleşmeyi bazen aynı ülke içinde bile sağlıklı haberleşme sağlanamadığı bir realitedir. Bir çok üniversitenin bulunduğu ülkemizde bile araştırmaları düzenli, hızlı ve devamlı takip edecek kurumların yokluğu aynı konu üzerinde birbirinden habersiz tez çalışmaları yapılmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum, kıymetli olan insan zaman ve emeğinin bazen boşa gitmesine neden olduğu gibi başkalarının birikimlerinden istifadeyi de imkansız kılmaktadır. Oysa bugün hem ülke içinde hem de uluslararası takip konusunda internet ortamından pekala istifade etmek mümkünken organizasyon eksikliği sebebiyle yürütülememektedir. Şu da var ki, son yıllarda Y.Ö.K.'ün bu konudaki gayretleri, genç araştırmacılar tarafından takdirle karşılanmakta ve biraz daha hızlı olması arzulanmaktadır.

Çoğunluğu özel olmak üzere pek çok üniversitenin bulunduğu Ortadoğu'nun küçük ve şirin ülkesi Ürdün'de ikisi özel yedi İlahiyat Fakültesi bulunmaktadır. Ülkenin en eski ve en büyük üniversitesi 1962 yılında başkent Amman'da geniş bir kampüs içinde kurulmuş olan Ürdün Üniversitesi'dir. *İlahiyat Fakültesi* (Külliyetu'ş-Şeria), 1964 yılında Evkaf Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuş ve 1971 senesinde de Ürdün Üniversitesi bünyesine alınmıştır. Fakültede *Usûlü'd-Din ile Fıkah ve Usûlü* bölümleri bulunmaktadır. Her iki bölüm de lisansüstü eğitime 1971'de başlamış olup halen sadece İslam Hukuku Anabilim Dalında doktora; diğer anabilim dallarında ise, yüksek lisans yapabilme imkanı sunmaktadır. Fakülte, Hadis ve Tefsir Anabilim Dallarında da doktora programı açmayı planlamaktadır.

Fakültenin mevcut Hadis Anabilim Dalı akademik kadrosu; Doç. Dr. Emîn Muhammed Süleyman el-Kudât¹, Doç. Dr. Şeref Mahmûd Muhammed el-Kudât, Yard. Doç. Dr. Muhammed İyd Mahmûd es-Sâhib, Yard. Doç. Dr. Yâsir Ahmed Ali eş-Şimâlî, Yard. Doç. Dr. Sultân Sînd Akâyile, Hint asıllı misafir öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Hazma Abdullah el-Mâlibârî'den oluşmaktadır². Yüksek Lisans

(*) Bu çalışmanın malzemeleri, 1995-1997 yılları arasında Amman'da kaldığımız esnada derlenmiş olup, Türkiye'ye döndüğümüzde Ürdün Üniversitesi'ne ait gerek tez gerekse hoca durumu bilgileri güncellenmiştir. Yermük Üniversitesi ile Âli'l-Beyt Üniversitesi'nin bölüm ve hoca durumları güncellenmiş, fakat tezleri maalesef güncellenememiştir.

¹ Halen kadrosu Ürdün Üniversitesi'nde olup Birleşik Arap Emirlikleri'nde misafir öğretim üyeliği yapmaktadır.

² *Delîlu A'zâi'l-Hey'eti't-Tedrisiyye fi'l-Câmiati'l-Ürdüniyye li Ğâyeti 1/1/2000*, Matbaatü'l-Câmiati'l-Ürdüniyye, Amman, 2000, s. 65-68. Ancak Dr. Hamza el-Mâlibârî 2001/2002 öğretim yılında Ürdün Üniversitesi'nden ayrılarak Birleşik Arap Emirlikleri'nde öğretim üyeliğine başlamıştır.

derslerine Hadis Anabilim Dalının kurucusu eski milletvekili Dr. Hemmâm Abdurrahim Saïd ile eski milletvekili Dr. Muhammed Uveyda da dışarıdan misafir hoca olarak girmektedirler.

Üniversite, Fakülte kütüphanelerinin yanı sıra son derece modern ve güzel hizmet veren bir de Merkez Kütüphane'ye sahiptir. 1962'de üniversite ile birlikte kurulan kütüphane 1995 yılı verilerine göre, 450000'i kitap ve 122000'i de süreli yayınlar olmak üzere 600000'den fazla materyale sahiptir. Kütüphanenin süreli yayınlar bakımından Ortadoğu'nun en zengini, eser bakımından ise ikinci zengin kütüphanesi olduğu söylenmektedir³.

İlahiyat alanında lisansüstü eğitim imkanı veren ikinci üniversite, 1976'da Ürdün'ün kuzeyinde bulunan İrbid şehrinde geniş bir kampüste kurulan Yermük Üniversitesi'dir. 1990/1991 yılında eğitim-öğretime başlayan *İlahiyat Fakültesi*nde (Külliyetü's-Şeria ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye) 1992/1993 öğretim yılında *Fıkıh ve İslam Araştırmaları ile Usûlü'd-Dîn* adı altında iki bölüm kurulmuştur. Fakültede bu bölümlere bağlı olarak yalnız Din (İslam Dini) Eğitimi, İslam İktisadı ve İslam Fıkıhı Anabilim Dallarında yüksek lisans imkanı bulunmaktadır. Fakülte, önümüzdeki yıllarda İslam İktisadı Anabilim Dalında doktora programı açmayı planlamaktadır.

Fakültenin mevcut Hadis Anabilim Dalı akademik kadrosu, Prof. Dr. Muhammed el-Umerî, Yard. Doç. Dr. Muhammed et-Tavâlîbe, Yard. Doç. Dr. Abdurrezzak Ebu'l-Basal, Yard. Doç. Dr. Abdülkerim Varîkât, Yard. Doç. Dr. Muhammed es-Samerrâî, Okutman Muhammed Züheyr⁴.

İlahiyat branşlarında lisansüstü eğitim imkanı sağlayan üçüncü üniversite, 1992'de Amman'ın kuzey-doğusunda Irak sınırına yakın olan Mafrak şehrinde oldukça geniş bir kampüste kurulan modern Âlü'l-Beyt Üniversitesi, 1994/1995 öğretim yılında eğitime başlayabilmiştir. Üniversite, yeni olmasına rağmen fakülteler ve Merkez Kütüphane'ye yapılan yatırımlarla hızlı gelişme göstermiştir. Başlangıçta özel bir üniversite olarak kurulan ve daha çok yabancı öğrencilere hizmet vermeyi amaçlayan Âlü'l-Beyt Üniversitesi daha sonra bir takım sebeplerle amacına ulaşamamış ve bilahare yarı resmi üniversite statüsüne dönüştürülmüştür. *İlahiyat Fakültesi* (Külliyetü'd-Dirâsâti'l-Fıkhıyye ve'l-Kânûniyye), 1994/1995 öğretim yılında lisans; *Usûlü'd-Dîn ile Fıkıh ve Usûlü* bölümleriyle de lisansüstü eğitime başlanmıştır.

Büyük bir heyecanla kurulan üniversitenin ilk Hadis Anabilim Dalı akademik kadrosu; Dr. Hasîb es-Seyyid Hasan es-Sâmîrâî (Iraklı), Dr. Sıddîk Muhammed Makbûl (Sudanlı), Dr. Yusuf Ahmed Ali Abdullah (Sudanlı), Dr. Abdussemin Muhammed Bekrî el-Enîs (Iraklı), Dr. Muhammed Muhtâr Dirârû'l-Mufî (Ürdün-

³ *Delilu Mektebeti'l-Câmiati'l-Ürdüniyye*, Matbaatü'l-Câmiati'l-Ürdüniyye, Amman, 1995, s. 5; *Delilu Külliyyeti's-Şeria*, 1996, s. 5; *Delilu Külliyyeti'd-Dirâsâti'l-Uhyâ* (el-Câmiati'l-Ürdüniyye), Matbaatü'l-Câmiati'l-Ürdüniyye, Amman, 1997, s. 3-4.

⁴ Yarmouk University Catalogue (Faculty of Sharia and Islamic Studies, Matbaatü'l-Câmiati'l-Yarmouk, 1995, s. 45-50.

lülü'den oluşmaktadır⁵. Daha sonra ilk hocalarını kaybeden Fakülte Doç. Dr. Sıddık Muhammed Makbûl, Yard. Doç. Dr. Muhîb el-Hussân ve Yard. Dr. Abdulhakîm es-Sa'dî ile öğretime devam etmiştir. Günümüzde ise, sadece Doç. Dr. Sıddık Muhammed Makbûl ile eğitim öğretime devam etmektedir.

Bu makale, araştırmacıların sıkıntılarını bir nebze olsun hafifletmek ve ilim dünyasına az da olsa bir katkıda bulunmak düşüncesiyle kaleme alınmıştır. Çünkü bugün yayımlanmış olan tezler hariç (ki bunların sayıları maalesef ülkemizde olduğu gibi yapılan çalışmaların yanında son derece azdır) basılmamış olan tezlerden pek haberdar olunamamaktadır. Kaldı ki, basılmış olan tezlerin hepsine ulaşmak da her zaman mümkün değildir.

Elimizde, yapılan tezlerin içerik değerlendirmesini yapacak dokümanlar olmasına rağmen böyle bir çalışmanın makale çerçevesinde değil de ancak tez düzeyinde olabileceği düşüncesiyle vaz geçilmiştir. Bu çalışma, bir makale düzeyinde ele alınıp ilgilileri haberdar etme amacına matuftur. Tezler, adlarına göre alfabetik olarak dizilmiş; sonra sırasıyla tezi hazırlayan, danışman, bitirme yılı, ve sayfa sayısı verilmiştir. Zikredilen tezlerin biri dışında hepsi yüksek lisans tezi olduğu için herhangi bir ayırımı gerek duyulmamış, sadece yapıldığı anabilim dallarına göre tasnif edilmiştir.

ÜRDÜN ÜNİVERSİTESİ (AMMAN)

Hadîs:

1- *Abdullah b. Leha (b.96,97-174)*, *Hadîsubû ve İlelûbû fî'l-Kütûbi's-Sitte*.

Hazırlayan: Muhammed eş-Şâmi, Danışman: Dr. Hemmâm Abdurrahim Saîd.1988, 390 s.

2- *Asım b. Ebi'n-Nucûd*, *Hadîsubû ve İlelûbû fî Müsnedi'l-İmâm Ahmed b.Hanbel ve'l-Kütûbi's-Sitte*.

Hazırlayan: Havle Tâlib İbrahim el-Hatîb, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda. 1990, 449 s.

3- *Bakıyye b. el-Velîd el-Hımsî (b.110-197)*, *Hadîsubû ve İlelûbû, (Dirâse Tatbikiyye fî'l-Kütûbi's-Sitte)*.

Hazırlayan: Abdulkerîm Yusuf Ahmed el-Vureykât, Danışman: Dr. Hemmâm Abdurrahim Saîd ve Dr. Emîn el-Kudât. 1989, 505 s.

4- *Cuhûdu'l-Kevserî fî Ulûmi'l-Hadîs*.

Hazırlayan: Dayfullah Hamd el-Menâsîr, Danışman: Dr. Muhammed İyd es-Sâhib.1993, 228 s.

5- *Ebâdîsü's-Şebâde ve's-Şebîd (Cem', Tasnîf, Tahric ve Dirâse)*.

Hazırlayan: Nizâr Abdulkâdir Reyân, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda. 1990, 445 s.

⁵ Okuyuculara, Üniversitenin Web sayfasında *Usûli'd-Dîn* bölümü hocaları hakkında verilen bilgilerin güncellenmediğini hatırlatmakta fayda mülâhaza etmekteyiz.

6- *Ehâdîsü't-Tahâreti'l-Hâssa bi'n-Nisâ'* (Cem', Tahrîc, Tasnîf ve Ta'lik).

Hazırlayan: Adle Kâsım Şuhâde İyd, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1995, 200 s.

7- *Ehâdîsü't-Tasvîr* (Cem, Tasnîf, Tahrîc ve Ta'lik).

Hazırlayan: Ali Mustafa Ali el-Kudât, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1991, 251 s.

8- *el-Ehâdîsü'n-Nebevîyyetü'l-Vâride fî'l-Etfâl* (Cem', Tahkîk ve Tasnîf).

Hazırlayan: Nidâl Muhammed Emîn el-Abâdî, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1990, 530 s.

9- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî Ahkâmi'n-Nasâra ve'n-Nasrâniyye* (Cem', Tahrîc, Tevîb ve Ta'lik).

Hazırlayan: Nâsır Abdullah Üdeh, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1990, 418 s.

10- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî'l-Emni'l-Ğızzât* (Cem', Tahrîc, Tasnîf ve Dirâse).

Hazırlayan: Yahya Mahmûd Muhammed el-Kudât, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1993, 259 s.

11- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî Himâyeti'l-Bîeti't-Tabîyye ve Tatvîrihâ* (Cem', Tahkîk ve Dirâse).

Hazırlayan: Bekr Mustafa Ta'me Benî Urşîd, Danışman: Dr. Muhammed İyd es-Sâhib.1993, 241+14 s.

12- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî Hukûki'l-Ummâl ve Mes'ûliyyâtihim* (Cem', Tasnîf, Tahrîc ve Ta'lik).

Hazırlayan: Halil İsmâil İbrahim el-Hayye, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1989, 398 s.

13- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî'l-Kerâme* (Cem', Tasnîf, Tahrîc ve Ta'lik).

Hazırlayan: Mahmud Atâ Muhammed, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1992, 240s.

14- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî Muhâlefeti'l-Küffâr* (Cem', Tevîb, Tahrîc ve Ta'lik).

Hazırlayan: Ali İbrahim Seûd Acîn, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1996, 278 s.

15- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî'r-Rıfki ve Devrihî fî Kesbi Kulûbi'n-Nâs* (Cem', Tasnîf, Tahrîc ve Dirâse).

Hazırlayan: Süleyman Sâlih Muhammed eş-Şecrâvî, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1992, 244 s.

16- *el-Ehadîsu ve'l-Âsâru'l-Vâride fî Riâyeti'l-Musâbîn "el-Muavvakîn"*.

Hazırlayan: Sâid Ahmed İyd ed-Dumûr, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1991, 250 s.

17- *Hammâd b. Seleme, Hadîsuhû ve İlelühû fî Zevâidi'l-Müsnedi'l-İmâm Ahmed alâ'l-Kütübi's-Sitte*.

Hazırlayan: Abdulcebbâr Ahmed Muhammed Saîd, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1992, 331 s.

18- *el-Hasan el-Basrî ve Merâsîluh* (Dirâse İstikrâiyye fî'l-Kütübi's-Sitte).

Hazırlayan: Âtîf et-Tühâmî Fuâd et-Tühâmî, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât. 1992, 404 s.

- 19- *Ilelü'n-Nesâi fî's-Süneni's-Suğrâ "el-Müctebâ"*.
Hazırlayan: Ali "Muhammed Muftî" Abdullatif Ebû Şükr, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1993, 259 s.
- 20- *el-Ilelü'l-Vâride fî Süneni'd-Dârekutnî (Cem', Tasnîf, ve Dirâse): el-Kısmu'l-Evvel "Kitâbü't-Tabâre"*.
Hazırlayan: Hâlid Halîl Yusuf Ulvân, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1993, 212 s.
- 21- *el-Ilelü'l-Vâride fî Süneni'd-Dârekutnî (Cem', Tasnîf ve Dirâse): el-Kısmu's-Sânî min evveli "K.es-Sâlât ilâ evveli K. en-Nikâh"*.
Hazırlayan: Fâyiz Seûd Sâlih Ebû Serhân, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1994, 253 s.
- 22- *el-Ilelü'l-Vâride fî Süneni'd-Dârekutnî (Cem', Tasnîf ve Dirâse): el-Kısmu's-Sâlis min evveli "K. en-Nikâh ilâ âhiri K. es-Sünen"*.
Hazırlayan: Mahmûd Ahmed Ya'kûb Reşîd, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât 1994, 171 s.
- 23- *"İbtîlâfu'l-Hadîs" Te'lîfî Ebî Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî (h.213-276) (Dirâse ve Tahkîk)*.
Hazırlayan: Ahmed Atıyye Tâfiş eş-Şakîrât, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1991, 943 s.
- 24- *el-İmâm İbnü'l-Cevzî ve Kitâbuhu'l-Ileli'l-Mütenâhiye fî'l-Ehâdîsi'l-Vâhiye*.
Hazırlayan: Osman Süleyman Mukbil, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1997, 250 s.
- 25- *Kitâbu'l-Emâlî li Ebî Abdillab el-Huseyn b. İsmail b. Muhammed b. Abdillab el-Mahâmîlî (h.330), (Dirâse ve Tahkîk): el-Eczâ'ü's-Selâsetü'l-Ülâ mine'r-Rivâyeti'l-Ülâ*.
Hazırlayan: Sümeyye Dâvud el-Ehras, Danışman: Dr. Sultân el-Akâyile.1997.
- 26- *"Kitâbu'l-Fiten ve'l-Melâhim" li Nuaym b. Hammâd (h.228), (Tahkîk): Cüz:1-4*.
Hazırlayan: Duâ' Mahmûd Fîtû, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1993, 391 s.
- 27- *"Kitâbu'l-Fiten" li Nuaym b. Hammâd el-Mervezî (h.228), (Tahkîk ve Dirâse): Cüz: 5-6*.
Hazırlayan: Rıfat Ârif Ahmed Ubeyîsî, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1996, 510 s.
- 28- *"Kitâbu'l-Fiten" li Nuaym b. Hammâd el-Mervezî (h.228), (Tahkîk): Cüz: 7-10*.
Hazırlayan: Suhâd Hammâd, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1997, 2 cilt.
- 29- *"K. el-Kanâa ve't-Taaffüf" li İbni Ebî'd-Dünyâ (Tahkîk)*.
Hazırlayan: Fâtıma Muhammed Abdulkâdir Kazâz, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1993, 208 s.
- 30- *"K. Tevbe" li İbni Ebî'd-Dünyâ (Tahkîk ve Dirâse)*.
Hazırlayan: Fâtımetü'z-Zehrâ' Ahmed Muhammed el-Arcâ, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1996, 348 s.
- 31- *Mağâzî Ma'mer b. Râşid es-San'ânî (h.95-153), (Cem', Dirâse ve Tahkîk)*.

- Hazırlayan: Abdullah Es'ad Abdullah eş-Şevâhne, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1991, 331 s.
- 32- *Mekûlâtü Ebî Dâvud en-Nakdiyye fî Kitâbihî's-Sünen.*
Hazırlayan: Muhammed Saîd "Muhammed Zîb" Havvâ, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1991, 267 s.
- 33- *Mekûlâtü Ibn Huzeyme fî Sahîbihî.*
Hazırlayan: İsmâîl Saîd Muhammed Rıdvân, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1990, 296 s.
- 34- *Menbecü'l-Hâfız Abdürrezzâk es-San'ânî fî Musannefihî.*
Hazırlayan: Esmâ' İbrahim Seûd Acîn, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1991, 271 s.
- 35- *Menbecü İbn Hıbbân fî Müşkili'l-Hadîs fî Sahîbihî.*
Hazırlayan: İbrahim Ahmed Muhammed el-Is'ıs, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1992, 157 s.
- 36- *Menbecü'l-İmâm el-Buhârî fî'l-Târîhi's-Sağîr.*
Hazırlayan: "Mûsâ el-Hâris" Hemmâm Saîd, Danışman: Dr. Muhammed İyd es-Sâhib.1995, 166 s.
- 37- *Menbecü Nakdi'l-Hadîs inde İbni Kesîr fî Kitâbihî "el-Bidâye ve'n-Nihâye".*
Hazırlayan: Eymen Mahmûd Selim el-Umerî, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâli. 1998, 197 s.
- 38- *Menbecü'l-Ta'lîl inde'l-İmâmi't-Tirmizî min hulâli Kitâbihî "el-Câmi".*
Hazırlayan: Târik Es'ad Hilmî el-Es'ad, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1993, 148 s.
- 39- *Merâsilu't-Tâbiîn fî Süneni Ebî Dâvud.*
Hazırlayan: Cemâl Şevket Ahmed Dalâl, Danışman: Dr. Muhammed İyd es-Sâhib.1994, 277 s.
- 40- *Merviyâtü Maradî'n-Nebî (S.A.S.) ve Vefâtihi.*
Hazırlayan: Mâhîr Abdulmennân Kâsım Hasen, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1992, 252 s.
- 41- *Merviyâtü Vak'ati'l-Cemel (Tabkâk ve Dirâse).*
Hazırlayan: Saîd Fâyiz İzâm, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1992, 369 s.
- 42- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (1-149) (Tabkâk).*
Hazırlayan: Abdullah George Ya'kub Havâş eş-Şerkesî, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1993, 277 s.
- 43- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (150-357) (Tabkâk).*
Hazırlayan: Emîn Fâtihi Necîb Âmir, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1993, 380 s.
- 44- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (358-569) (Tabkâk).*

⁶ Arapçası "مقولات" dir.

- Hazırlayan: Emîn Muhammed Abdulazîz Amr, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1993, 162 s.
- 45- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (570-769) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Ârif "Sâlih Sıdkî" Ahmed Mûsa, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1994, 304 s.
- 46- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (770-969) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Ali Sabrî Alûş, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1993, 323 s.
- 47- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (970-1178) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Hüseyin Ahmed Hüseyin el-Mağribî, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1996, 344 s.
- 48- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (1179-1479) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Nâsır Cemâl İsmail Seâde, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1995, 421 s.
- 49- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (1480-1784) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Muhammed Avd el-Habbâs, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1996, 450 s.
- 50- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (1785-2058) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Vân Sübkî b. Vân Salim, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1995, 365 s.
- 51- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (2086-2390) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Âişe Abdulkâdir Cevdet Cebr, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1996, 450 s.
- 52- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (2391-2699) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Hanân Diyâb Mahmûd Ebu'l-Hayr, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1996, 455 s.
- 53- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (2700-3015) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Nemâ' Muhammed El-Bennâ, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1995, 415 s.
- 54- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (3016-3318) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Üsâme Seûd Kirîşân, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1996, 405 s.
- 55- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (3319-3610) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Hâdiye Muhammed Iyd el-Buğâ, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1995, 557 s.
- 56- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (3611-3917) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Fida' Muhammed Abdulhamîd Fedâ' eş-Şanîkât, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1995 478 s.
- 57- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (3918-4221) (Tabkîk).*
Hazırlayan: Rûhîzân Bârû Muhammed Zeyn, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1995, 403 s.

- 58- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (4221-4515) (Tabkîk)*.
Hazırlayan: Ahmed Abdulmevlâ Mennâi, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1997, 651 s.
- 59- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (4516-4817) (Tabkîk)*.
Hazırlayan: Şâfi' Muhammed Sâlih Abdullah, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1996, 623 s.
- 60- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (4818-5118) (Tabkîk)*.
Hazırlayan: Muhammed Âdeh Ali Muhammed er-Rabâbaa, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1996, 498 s.
- 61- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (5119-5419) (Tabkîk)*.
Hazırlayan: Muâz Ahmet Tefkik, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.1997, 398 s.
- 62- *Mu'cemu't-Taberânî el-Kebîr mine'l-Hadîs (5420-5738) (Tabkîk)*.
Hazırlayan: Ömer Mâcid Saîd el-Keyyâl, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1996, 613 s.
- 63- *Muhammed b. İshâk, Hadîsubû ve İlelühû (Dirâse, Tatbîkiyye fî'l-Kütübi's-Sitte)*.
Hazırlayan: Ziyâd Avvâd Ebû Hammâd, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1991, 362 s.
- 64- *Muhtelifu'l-Hadîs inde'l-İmâm et-Tahâvî fî Dav'i Kitâbihî "Şerhu Meâni'l-Âsâr"*.
Hazırlayan: Vedî' Abdulmu'tî Seûd Ebdâh. Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.1994, 289 s.
- 65- *Mustalahu "Hasen-Ğarîb" (Dirâse, Nazariyye, Tatbîkiyye fî Câmii't-Tirmizî)*.
Hazırlayan: Üsâme Nemr Abdülkerîm Abdulkadîr, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1995, 237 s.
- 66- *Müsnedü'l-İmâm el-Humeydî ve Zevâiduhû alâ'l-Kütübi's-Sitte, (Dirâse ve Tahlîl)*.
Hazırlayan: Muhammed Kamîl Es'ad Abdilhâdî, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1990, 263 s.
- 67- *Müsnedü İshâk b. Râhûye el-İmâm İshâk b. İbrahim b. Mahled el-Hanzalî el-Mervezî (b.161-237), Kısmun min Müsnedi Ebî Hüreyre (r.a.) (Dirâse ve Tabkîk)*.
Hazırlayan: Muhammed Muhtâr Darâr el-Müftû, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1991, 425 s.
- 68- *Müsnedü İshâk b. Râhûye el-İmâm İshâk b. İbrahim b. Mahled el-Hanzalî el-Mervezî (b.161-237), el-Kısmu'l-Abîr mine'l-Mücelledi'r-Râbi' ve yebdeü bi Müsnedi'r-Rubeyyi' bint Muavviz; (Dirâse ve Tabkîk)*.
Hazırlayan: Yûsuf Avvâd eş-Şerâfî, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1992, 365 s.
- 69- *Rivâyetü Amr b. Şuayb an Ebîhi an Ceddibi fî'l-Kütübi't-Tis'a*.
Hazırlayan: Ahmed Abdullah Ahmed, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1989, 585 s.
- 70- *Rivâyetü'l-Mübtedi' beyne'l-Kabûlî ve'r-Reddî (Dirâse, Nazariyye ve Tatbîkiyye alâ' s-Sabîhayn)*.

- Hazırlayan: Muhammed Rıdvân Halil Ebû Şa'bân, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1988, 393 s.
- 71- *Rivâyâtü'z-Zîne fi'l-Hadîsi'n-Nebevî (Cem', Tabrîc ve Ta'lik).*
Hazırlayan: Tâhira Seyyid Mahbûb Ali Şâh, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1990, 356 s.
- 72- *er-Rüâ ve'l-Ehlâm fi's-Sünneti'n-Nebevîyye (Dirase, Cem', Tasnîf, Tabrîc).*
Hazırlayan: Abdullah Muhammed Emîn Vans el-Umerî, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1992, 216 s.
- 73- *"Rûsümü't-Tahdîs fi Ulûmi'l-Hadîs" li'l-İmâm Burhâniddîn İbrahim b. Ömer b. İbrahim el-Cu'berî (h.732), (Tabkîk ve Dirâse).*
Hazırlayan: Ahmed Lutfi Fethullah, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.1994, 327 s.
- 74- *"et-Tıbbu'n-Nebevî", Dirâse ve Tabkîk li Kitâbi Zıyâiddîn el-Makdisî (h.569-643).*
Hazırlayan: Meşhûr Ali Süleyman el-Hatîb Kutayşât, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.1992, 193 s.
- 75- *el-Velîd b. Müslim ed-Dimeşkî ve İlelü Hadîsihî fi'l-Kütübi's-Sitte.*
Hazırlayan: Emîn Ömer Mustafa, Danışman: Dr. Emîn el-Kudât.1988, 505 s.
- 76- *Zevâidü Müsnedi Ebî Dâvud et-Tayâlisî alâ'l-Kütübi's-Sitte (Tevvîb, Tabrîc ve Ta'lik).*
Hazırlayan: Fâyiz Abdulfettâh Ahmed Ebû Umeyr, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda.1989, 383 s.
- 77- *Zevâidü İbn Hıbbân (Dirâse ve Nakd).*
Hazırlayan: Muhammed Abdullah Ebû Suaylık, Danışman: Dr. Hemmâm Abdurrahim Saîd ve Dr. Sultân Akâyile.1989, 239 s.
- 78- *Âlâtü't-Tarb (Cem' Dirâse ve Tabkîk).*
Hazırlayan: Dayfullah Hamîd el-Menâsîr, Danışman: Dr. Muhammed Uveyda
NOT: Bu tez savunma jürisi tarafından yeterli görülmeyip reddedilmiştir.

Tarih-Siyer

- 79- *el-Mağâzi'n-Nebevîyye inde İbn Şihâb ez-Zühri.*
Hazırlayan: Muhammed Heysem Ahmed Ömer, Danışman: Dr. Muhammed Harîsât.1992, 425 s.
- 80- *Rivâyâtü'l-Heysem b. Adîyy (Cem' ve Dirâse).*
Hazırlayan: Süleyman Salim es-Sarâyira Danışman: Dr. Salih ed-Darâdike.1992, 515 s.
- 81- *Rivâyâtü Mûsa b. Ukebe fi's-Siyer ve'l-Mağâzi (Cem', Dirâse ve Tabkîk).*
Hazırlayan: Velîd Mahmud Kisiyye Danışman: Dr. Salih ed-Darâdike.1991, 498 s.

Arap Dili:

- 82- *Binâü'l-Cümle fî'l-Hadîsi'n-Nebeviyyi's-Şerîf fî's-Sabihâyn.*
Hazırlayan: Üdeh Halil Ebû Üdeh, Danışman: Prof. Dr. Nihad el-Mûsâ. Doktora, 1988; Dâru'l-Beşir, Amman 1990, I. baskı, 634 sayfa.
- 83- *el-Ehâdîsü'l-Kudsîyye (Dirâse fî'l-Bünyeti'l-Liğaviyye ve'n-Nazmi'l-Üslûbî).* Hazırlayan: Ali Abdullah Ahmed, Danışman: Prof. Dr. Nihad el-Mûsâ. 1994, 253 s.

Devam Etmekte olan Hadîs Tezleri:

- 84- *el-Ca'diyyât, (Dirâse ve Nakd), Hadîsu Ali b. el-Ca'd.*
Hazırlayan: Mâlik Seyfüddîn Ahmed el-Kavâsimî, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.
- 85- *el-Eşbâh fî'l-İlel, (Dirâse, Nazariyye ve Tatbikiyye).*
Hazırlayan: Râmiz Muhammed Mustafa Ebû's-Suûd, Danışman: Dr. Hamza el-Mâlibârî.
- 86- *el-Ehâdîsü'l-Vâride fî't-Ta'ziye, (Cem', Tasnif, Tahric ve Dirâse).*
Hazırlayan: Latîfe Mahmûd Müzîb eş-Şattî, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.
- 87- *el-Ehâdîsü'l-Münkere, (Dirâse, Nazariyye ve Tatbikiyye fî Kitâbi İleli'l-Hadîs li Ebi Hâtim er-Râzî).*
Hazırlayan: Abdüsselâm Ahmed Ebû Semha, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.
- 88- *el-İdrâc fî'l-Hadîs ve Eseruhu fî'l-İhtilâfî'l-Fıkhiyyi.*
Hazırlayan: Humejd Yûsuf Kûfi, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.
- 89- *Menhecû'l-İmam ez-Zeylâi fî Nasbi'r-Râye.*
Hazırlayan: Mansûr Mahmûd Şirârî, Danışmân: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.
- 90- *el-Mezîd fî Muttasili'l-Esânîd, (Dirâse, Nazariyye ve Tatbikiyye).*
Hazırlayan: Semîra Muhammed Selâme Amr, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâlî.
- 91- *Muhtelifu'l-Hadîs fî Sahîbi Müslim, (Cem', Tasnif ve Dirâse).*
Hazırlayan: Yusuf Mahmûd el-Arûrî, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.
- 92- *Muvâtını'r-Ruvât ve Eseruhâ fî İleli'l-Hadîs (Dirâse, Nazariyye, Tatbikiyye min hlâli İleli'l-Hadîs Muammer ve İsmâil b. Ayyâş).*
Hazırlayan: Ahmed b. Yahyâ el-Kindî el-Yemânî, Danışman: Dr. Muhammed Iyd es-Sâhib.
- 93- *Nakdu'l-Metn inde'n-Nesâi fî's-Süneni'l-Kübrâ.*
Hazırlayan: Muhammed Muslih ez-Zu'bî, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.
- 94- *Saîd b. el-Müseyyeb ve Merâsiluhâ fî'l-Kütübi't-Tis'a.*

Hazırlayan: Ahmed Abdullatif Ahmed Lâfi, Danışman: Dr. Yâsir eş-Şimâli.

95- *Teârûzu Akvâli'l-İmam Ahmed b. Hanbel fî'l-Cerb ve't-Ta'dîl.*

Hazırlayan: Atâullah Talâl Abdullah Hamdân, Danışman: Dr. Sultân Akâyile.

96- *et-Telkân ve Eseruhu fî'r-Ruvât ve Merviyâtihim (Dirâse Tatbîkiyye fî'l-Kütübî's-Sitte).*

Hazırlayan: Uvancku Behrûm b. Fuğayrân Bahr, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.

97- *Vesâilü'l-İzâh el-Mâddiyye fî'l-Hadîsi'n-Nebeviyyi's-Şerîf (Cem', Tertîb ve Dirâse).*

Hazırlayan: Henâde "Muhammed Mâdi" el-Kâdi, Danışman: Dr. Şeref el-Kudât.

YERMÜK ÜNİVERSİTESİ (İRBİD)

Hadîs:

1- *Muhtasarü Şuabi'l-İmân.*

Hazırlayan: Izzuddîn Fâris Şukayr, Danışman: Dr. Şefik Felâh Alâvine. 1990, 57 s.

2- *el-Hasen el-Basrî ve Telâmîzüh.*

Hazırlayan: Luî Abdurrahman Hıdır Ebû Nebhân, Danışman: Dr. Muhammed Abdurrahman Tavâlibe. 1997.

Din Eğitimi:

3- *el-Cevânibu't-Ta'lîmiyye fî Kitâbi'l-İlm min Sahîbi'l-Buhârî ve Şurûbi'l-Hâfiẓ İbn Hacer el-Askalânî.*

Hazırlayan: İbrahim Muhammed İbrahim et-Tavâlibe, Danışman: Dr. Mustafa el-Mişnî ve Dr. Muhammed Uleymât. 1995, 91 s.

4- *el-Cevânibu't-Terbiyye fî Kitâbi'l-İyâl li'bni Ebi'd-Dünyâ, (Dirâse ve Tahlîl).*

Hazırlayan: Ruhâb Hüseyin Mustafa Humejdât, Danışman: Dr. Şehâde el-Umerî ve Dr. Muhammed Fahri Mikdâdî, 1998, 70 s.

5- *Devru'r-Rzle fî Tenşîti'l-Hareketi'l-İlmiyye mea't-Terkîz alâ'l-Karni'l-Hâmis el-Hicrî.*

Hazırlayan: Abdullah Sâlih es-Sâlim el-Umerî, Danışman: Dr. Mervân el-Kaysî ve Dr. Muhammed el-Havâlide, 1997, 182 s.

6- *Devru't-Terbiyyeti'l-İslâmiyye fî Binâi'l-Alâkâti'l-İctimâiyye fî Dav'i's-Sünneti'n-Nebeviyye.*

Hazırlayan: Luey Abbâs el-Huzeyme, Danışman: Dr. Şefik Felâh Alâvine, 1997, 210 s.

7- *Dirâsetün Mukârenetün li İcrâi'l-Ukûbâti'l-Medresiyyeti fî'l-İdâreti beyne'l-Fikri't-Terbiyyi'l-İslâmî Ve İlmî'-Nefsi'l-Hadîs min bulâli'l-Kur'âni'l-Kerîm ve's-Sünneti'n-Nebeviyyeti's-Şerîfe.*

Hazırlayan: Kâsım Süleyman el-Hüseyin, Danışman: Dr. İzzet el-Azîzi. 1985, 72 s.

8- *el-Fikru'l-Terbevi inde'l-İmam Ahmed b. Hanbel.*

Hazırlayan: Hitâm Mahmûd Avd el-Kar'ân, Danışman: Dr. Fârûk es-Sâmerrâî, 1992, 156 s.

9- *el-İnsânü ve'l-İntâcü fi'l-Kur'âni'l-Kerîm ve's-Sünneti'n-Nebeviyyeti's-Şerîfe ve fi'n-Nazariyyâti'l-İdâriyye.*

Hazırlayan: Kâsım Muhammed el-Ahmed el-Ğârî, Danışman: Dr. Muhammed Mahmûd el-Havâlide.1992, 209 s.

10- *İtticâhâtü Talebeti's-Sâni's-Sâneviyyi bi Muhâfazâti'z-Zerkâ' Nahve'l-Kıyemi'l-İslâmiyyeti li'l-İmâmi'l-Beyhakî Kemâ İhtasarahâ el-Kazvîni Fi "Muhtasarü Şuabi'l-İmân".*

Hazırlayan: Izzuddîn Fâris Şukayr, Danışman: Dr. Şefik Sellâme. 199 , 58 s.

11- *Mecâlisü'n-Nebî (S.A.S) et-Terbeviyye fi'l-Ahdî'l-Medenî.*

Hazırlayan: Abdurrahman İbrahim Şerîf ed-Dâmirî, Danışman: Dr. Mervân el-Kaysî ve Dr. Muhammed Uleymât. 1995, 276 s.

12- *el-Menbecü'n-Nebeviyyi's-Şerîf fi Terbiyyeti'l-Cânibi'l-Hulukıyye ve'n-Nefsıyye ve'l-Aklıyye.*

Hazırlayan: İbrahim Salım Ya'kub Batrân, Danışman: Dr. Hüseyin Câbir Benî Hâlid ve Dr. Tevfik Ahmed Mer'î.1991, 127 s.

13- *Menbecü'r-Rasûl (S.A.S) et-Terbevi' fi Muâleceti'l-Mevâkıf Elletî Uşkület alâ's-Sahâbeti fi'l-Ğazavât.*

Hazırlayan: Mûsâ İbrahim el-Alî el-Müflûh, Danışman: Dr. Fârûk es-Sâmerrâî. 1995, 152 s.

14- *Terbiyyetü'l-Muavvakîn fi'l-Kur'âni'l-Kerîm ve'l-Hadîsi's-Şerîf.*

Hazırlayan: Cemal Miskâl Mustafa el-Kâsım, Danışman: Dr. Şefik Hasen.1989, 55 s.

Arap Dili:

15- *Binâü'l-Cümle fi Ehâdîsi'l-Muvattai'l-Merfûa (Dirâse, Terkîbiyye, Tablîliyye ve Delâle).*

Hazırlayan: Hedâ' Ahmed Süleyman Hüseyin, Danışman: Dr. Süleyman el-Kudât.1991, 272 s.

16- *el-Hazfu fi'l-Hadîsi'n-Nebeviyyi's-Şerîf min Kitâbi Riyâzi's-Sâlihîn li'l-İmam en-Nevevî.*

Hazırlayan: Ahmed Muhammed Fulayh, Danışman: Dr. Ali el-Hamd. 1987, 278 s.

17- *Ğarîbu'l-Hadîsi'n-Nebevi, Luğatuhû, Tarîhuhû, Tasnîfuhû ve Meâyiruhû.*

Hazırlayan: Nu'mân Ahmed el-Alî, Danışman: Dr. Muhyiddîn Ramadân. 1987, 307 s.

18- *et-Terkîbu'l-Cümeli li'l-Cümleti'l-İnşâiyyeti fi Ğarîbi'l-Hadîs min hılâli Kitâbi'l-Hattâbî, (Dirâse, Vâsıfıyye ve Tablîliyye).*

Hazırlayan: Âtuf Fadl Muhammed Mûsâ, Danışman: Dr. Halil Amâyira. 199?, 281 s.

19- *et-Teşbih fî'l-Hadîsi'n-Nebeviyyi min hulâli Sabîhi'l-Buhârî.*

Hazırlayan: Muhammed Tâlib Amr, Danışman: Dr. Uheyf Senû, 1997, 214 s.

Yönetim:

20- *et-Tasavvuru'l-İslâmî li'l-Alâkâti'l-İnsâniyye fî'l-İdare min hulâli'l-Kur'âni'l-Kerîm ve's-Sünneti'n-Nebeviyyeti's-Şerîfe fî Dav'i'l-İdâriyyi'l-Hadîs.*

Hazırlayan: Muhammed Kâsim Muhammed Reşîd, Danışman: Dr. Izzet el-Azîzî. 1984, 179 s.

ALÛ'L-BEYT ÜNİVERSİTESİ (MAFRAK)

Hadîs:

1- *el-Ehâdîsu'l-Vârîde fî'l-Havâric (Tahrîc ve Dirâse).*

Hazırlayan: Nasır b. Süleyman b. Saîd, Danışman: Dr. Sıddîk Makbûl.

2- *İbnu Mâce, Menbecuhû fî Sünenihî.*

Hazırlayan: Hişâm Fâris es-Sevmî, Danışman: Dr. Muhîb el-Hussân.

3- *el-Kırâe halfel-İmâm li'l-Buhârî, (Dirâse ve Tahkîk).*

Hazırlayan: Abdu Rabbih Süleyman b. Abdi Rabbih, Danışman: Dr. Muhîb el-Hussân.

4- *Merâtibu'r-Râbi' ve'l-Hâmis ve's-Sâdis mine't-Takrîb (Dirâse, Tatbikiyye alâ k. et-Telbîsu'l-Habîr).*

Hazırlayan: Muhammed Âsâ Halîf el-Hüseyn, Danışman: Dr. Abdulkâim es-Sa'dî.

5- *er-Ruvât ellezîne Teferrede bihim İbnü Mâce fî Sünenihî (Dirâse Mukârene maa'r-Ruvât ellezîne Teferrede bihim Ashâbu's-Süne.; Ebû Dâvud, et-Tirmîzî ve en-Nesâî).*

Hazırlayan: Muhammed Âsâ İbrâhim eş-Şerîfî, Danışman: Dr. Muhîb el-Hussân.

6- *Ruvâtü'l-Hadîs inde'l-İbâdiyye (Dirâse Mukârene).*

Hazırlayan: Sâlih el-Bûsaîdî, Danışman: Dr. Sıddîk Makbûl.

7- *es-Sinâ'atü'l-Hadîsiyye fî K. Şerhi Maânî'l-Âsâr li't-Tabâvî.*

Hazırlayan: Hâlid eş-Şürmân, Danışman: Prof. Dr. Kahtân ed-Dûrî

8- *Tesmiyetü Şuyûhi Ebî Dâvud es-Sicistânî li'l-Hâfiż Ebî Alî el-Hasen b. Muhammed b. Ahmed el-Ğassânî, (h.498), (Dirâse ve Tahkîk).*

Hazırlayan: Yûnus ed-Dûrî Uveyyid el-Kıbsî, Danışman: Prof. Dr. Kahtân ed-Dûrî.

Ürdün üniversitelerinde Hadis Anabilim Dalında doktora imkanı olmadığı için Hadis tezlerinin tamamı yüksek lisans düzeyindedir. Hadisle ilgisi bulunan tek

doktora tezi ise, Ürdün Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili Anabilim Dalında hazırlanmıştır. Ancak makalede, Hadisle alakalı olan tezler, yapıldığı anabilim dalları belirtilerek verilmiştir.

Ürdün Üniversitesi ile Âlü'l-Beyt Üniversitesi'nde yüksek lisans imkanı olduğu için Hadisle ilgili tezler yapılmıştır. Yermük Üniversitesi'nde Hadisten yüksek lisans imkanı olmadığı için diğer branşlara bağlı olarak sadece iki tez yapılabilmektedir.

Bu araştırma, Ürdün Üniversitesi'ne ait son durumu bildirirken Âlü'l-Beyt Üniversitesi ile Yermük Üniversitesi hakkında ise tezler açısından (20/07/1997) tarihine kadar olan süreyi içermekte, bölüm ve hoca durumu bakımından ise mevcut durumu yansıtmaktadır. Dolayısıyla Âlü'l-Beyt Üniversitesi ile Yermük Üniversitesi'nde tamamlanmış tezler olabileceği gibi, çalışılmak üzere alınmış tezler de olabilir. Ancak Âlü'l-Beyt Üniversitesi'nde bir tezin kabul prosedürü, bir kaç kurul tarafından onaylandığı için tezin resmî onayının zaman aldığını hatırlatmak yerinde olacaktır.

Tezlerin istatistiki dağılımı şu şekildedir:

Tezin Yapıldığı Üniversite	Türü	Sayısı
Ürdün Üniversitesi	Doktora	1
Ürdün Üniversitesi	Yüksek Lisans	96
Yermük Üniversitesi	Yüksek Lisans	20
Âlü'l-Beyt Üniversitesi	Yüksek Lisans	8
		125

Toplam

1971-2001 tarihleri arasında Ürdün Üniversitesi'nin durumu:

Tez Alanı	Durumu	Sayısı
Hadis	Tamamlanmış	76
Tarih-Siyer	Tamamlanmış	4
Arap Dili	Tamamlanmış	2
Devam etmekte olan (Hadis)	Tamamlanmamış	14
Jürice kabul edilmemiş (Hadis)	Reddedilmiş	1
Toplam		97

Hadis Anabilim Dalında otuz yılda yapılan tez sayısının az olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebi ise, eskiden tezlere oldukça uzun sürenin tanınması-

dır. Nitekim bunu, ilk Hadis tez savunmasının 1988'de yapılabilmiş olması açıklamaktadır. Ancak 1996'da alınan bir karar ile tez süreleri bizdeki gibi kısaltılmıştır.

Yermûk Üniversitesi'nin durumu:

Tez Alanı	Durumu	Sayısı
Hadis	Tamamlanmış	2
Din Eğitimi	Tamamlanmış	12
Arap Dili	Tamamlanmış	5
Yönetim	Tamamlanmış	1
Toplam		20

Yönetim ile ilgili bu tez 1984'de kabul edilmiştir.

Hadis ile ilgili olan tezlerin çoğunun Din (İslam Dini) Eğitimi alanında yapılmış olması dikkat çekmektedir.

Âlü'l-Beyt Üniversitesi'nin durumu:

Tez Alanı	Sayısı
Hadis	8

Zikredilen tezlerin tamamlandığını ve yeni tezlerin alınmış olabileceğini tahmin etmekteyiz. Bu sayının bugün 20'ye ulaşma ihtimali söz konusudur. Usûlü'd-Din bölümünde ilk tez savunması 1997'de yapılmıştır.

Tezlerin özelliklerine göre tasnifi:

Eser Tahkiki	Sayı
Taberânî, el-Mu'ccmu'l-Kebîr	21
Nuaym b. Hammâd, K. Fiten	3
İshâk b. Râhucy, Müsned	2
İbn Ebî'd-Dünyâ, K. el-Kanâa, et-Tevbe	2
Diğerleri	6
Bir konu hakkındaki Hadisleri derleme, tahrîc, tasnîf	17
İlel	14
Usul konuları	14
Din Eğitimi	11

Müellif ve metodunu inceleyen çalışmalar	10
Arap Dili	7
Tarih ve Siyer	4
Bir konu hakkındaki rivayetler	3
Zevâid çalışmaları	3
Mürsel Haberlerle alakalı çalışmalar	3
Diğer konular	5

Toplam 125

Verilere göre, yapılan tezlerin önemli bir bölümünün tahkik, sonra sırasıyla hadisleri derleme, ilel, usul, eğitim vb. konulardan oluşmakta olduğu görülmektedir.

Ürdün'deki üniversitelerde "imtihan şâmil" dedikleri "tezsiz yüksek lisans" imkanı olduğu için lisansüstü diploması alanların sayılarının daha fazla olacağını hatırlatmakta fayda mülhaza ediyoruz.

Tespitlerimize göre, maalesef ülkemizde olduğu gibi, Ürdün'de de yayınevleri bilimsel çalışmaları basmaya pek rağbet etmemektedirler. Hal böyle olunca mevcut tezler içinde sadece bir doktora tezinin basıldığını görmekteyiz. (Binâü'l-Cümle fi'l-Hadîsi'n-Nebeviyyi's-Şerîf fi's-Sahîhâyn, Üdeh Halil Ebû Üdeh, Dâru'l-Beşir, Amman 1990, I. baskı, 634 sayfa).

Bu tür çalışmaların tüm Anabilim Dallarında Suudi Arabistan, Mısır, Körfez Ülkeleri, Kuzey Afrika ve Malezya gibi diğer ülkeler için de yapılmasının ilgili branşlardaki araştırmacılar için yararlı olacağı kanaatindeyiz. Arap ülkeleri, bu sıkıntıyı aşmak ve Üniversiteleri arasındaki ilişkileri geliştirmek için *Arap Üniversiteleri Birliği* (İttihâdü'l-Câmiâti'l-Arabiyye) adında merkezi Amman'da bulunan bir teşkilat kurmuşlardır. Bu birlik, Arap Üniversitelerinde hazırlanan tezlerden Ürdün Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ne de bir nüsha gönderilmesi kararını 1986'da almıştır. Fakat kararın planlandığı şekilde yürümediği görülmüştür. Bununla birlikte, devletlerarası bir koordinasyon ve bugünkü teknolojik imkanlar sayesinde böyle bir amacın gerçekleştirilebileceği kanaatindeyiz.